

Bliv medlem (<https://www.historie-online.dk/bliv-medlem>)

» Anmeldelser (<https://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5>) » Sten på sten

Visninger: 445

60/sten-paa-sten&title=)

Sten på sten. Mine 400 år gamle danskjødiske rødder
Udgivet af Dansk Jødisk Museum. 496 sider, ill. 375 kr.

Næste år er det 80 år siden, størstedelen af de danske jøder slap til Sverige og derved undgik at havne i nazisternes vold. Det har givet anledning til udgivelsen af flere bøger om jødernes del i Danmarkshistorien. For nylig kom Thomas Harders og Lene Hesses fremragende fortælling om Eva Salomonsen: "En sten for Eva". Nu har 'Dansk Jødisk Museum' udgivet "Stene på Sten" skrevet af Hanne Foighel. En fortælling om "Mine 400 år gamle danskejødiske rødder".

Hirschsprung-familien tilhørte det højere borgerskab i 1800-tallet

Lige nu	1 dag	7 dage	28 dage
---------	-------	--------	---------

Jødernes historie (<https://www.historie-online.dk/boger/joedernes-historie>)

Jødernes danske historie rummer et væld af skæbner. De, der kom til landet, satte på utallige måder deres præg på skabelsen af det moderne Danmark. Inden for kunst og kultur var Hirschsprung-familien blandt mæcener, mens Georg Brandes præsenterer "Det moderne gennembrud" inden for litteraturen. Og hans lillebror, Edward Brandes, var medstifter af dagbladet "Politiken", der udkom første gang i 1884.

Det var den danske konge Christian IV, der inviterede jøder til at bosætte sig i riget. I første omgang i Altona og den nye by Glückstadt fra 1616. Her ville de stå under hans beskyttelse. I 1674 udstedte enevoldskongen, Frederik III, forordningen om religionens frihed i Fredericia. Motivet var lidt flosset i kanten: kongen havde brug for, at der kom borgere til det, der skulle blive til en fæstningsby. I 1814 var det Frederik VI, der giver loven om jødernes retsstilling, hvorved de – dog med pænt mange bestemmelser – på sæt og vis ligestilles med danske borgere. Også dette skete i en absolut voldsom økonomisk dedians: Freden i Wien kostede riget skort. Derfor måtte der

driftige folk til.

KONTAKT

Hvad flyttekasserne gemte

(mailto:ppp@pedersholm.dk)

DANSK
HISTORIE
PRESSEKORT

historie-online.dk

f () () ()

© 2017

Slægtshistorien tager sin begyndelse hos den jødiske Heckscher familie i Altona. Det er de første, der flytter til København, hvor læseren møder dem i 1727. Hanne Foihgel går således 11 generationer tilbage – takket være centrale kilder i flyttekasserne. Hvor vi møder Ephraim Meyer Heckscher, som hun benævner "min tidligste Heckscherforfar". I oldemoderens slægt går hun otte generationer tilbage, hvor vi finder Salomon Isak Salomon, der er hendes tidligste forfar i den linje. Med Sindel Hagler finder hun – fire generationer tilbage – sin tidligste forfar på min fars side. Det kan virke noget uoverskueligt, hvad det rent faktisk også er.

Både på forreste og bagerste perm er der tidstaver, der fungerer fint. Men hvor havde det dog været befriende lettere, hvis forfatteren/forlaget havde lavet en traditionel slægtstavle. Læseren sendes jo særdeles vidt omkring mellem familiedemedlerne. Det er – for nu at sige det på godt jysk "træls". Når jeg nu er ved mine betænkkeligheder/ærgrelser, må jeg desværre også nævne to tekniske forhold ved bogen. Den er trykt på meget blankt papir. Det gør rent faktisk bogen umulig at læse ved elektrisk lys. Genskæret er alt, alt for voldsomt. Og så fremgår det ikke, hvilken sats, der er benyttet. Men den er absolut ikke læsevenlig. Hertil kommer det virkelig graverende: der er intet indeks. Herved lades læserne totalt i stikken, da personerne kommer og går, dukker op igen og indgår i andre sammenhænge. Det forekommer til uider uoverskueligt. Og så irriteres mit øje af korrektursmuttere rundt om i bogen. Til gengæld er det fint set at anvende den brede margen til både almindelige kildehenvisninger og uddybende kommentarer, så man ikke skal sidde og blade forvirret rundt. Og godt set at anbringe et stikordsopslag: "jædiske, jiddisch og hebraiske udtryk". Og så skal der stor ros for et yppeligt billedmateriale, der er med til at give såvel ud- som indblik i fortællingerne. Billedredaktøren har virkelig haft en heldig hånd. At Hanne Foihghels tekst er skrevet med lagtagers skarpe blik omsat til et forment dansk, er en anden af bogens forcer.

Forfatterens egen historie

Forfatteren tager hendes egen familiære situation med i fortællingen – og her er det naturligvis faderen, Isi Foihgel, der er den primære kilde til fortællingerne. Han blev født i Tyskland (1927) med rumænsk far og dansk mor. Her oplevede han som barn den rædsel, der greb den jødiske befolkning, da nazisterne satte deres terror ind. Moderen besluttede sig for at tage ham og hans storebror med hjem til Danmark. Faderen var havnet i kriminalitet, så hun søgte også om skilsmisse, da hun kom hjem. Det får forfatteren til at konkludere: "Min farmors intuition både med hensyn til ægteskabet og med hensyn til nazismens fremmarch redder hende, hendes børn og dermed også kommende generationer fra den skæbne, der overgår millioner af europæiske jøder under Holocaust". (S.257). Men vi taler som bekendt om en kort frist. Frem til den 9. april 1940.

Den mellemliggende periode ses gennem slægtens øjne – og går yderligere ud i en række siderlinjer, der er ganske interessante i relation til brydningstiderne i det mere moderne jødiske liv. Det danner grobund for flere konflikter. Noget man genkender fra Thomas Harders og Lene Hesel's bog: "En sten for Eva".

Erik Henningsens maleri: "Amagertorv med etatsråd Salomonsens familie", 1906. Skænket til Den Hirschsprungske samling af blandt andet familien Foihgel. Her understreges den rolle, jøderne spillede inden for blandt andet finansverdenen.

Hanne Foihgel beskriver også jødeaktionen i oktober 1943. Her lader hun Werner Best sende signaler gennem den skitsesagkyndige, tyske gesandt Duckwitz, så det var muligt at lade alarmklokken lyde blandt de godt 8.000 danske jøder. Hvorved over 7.000 slap til Sverige. Blandt disse var Isi, Simon og Siegfried. Men, Det underer, at forfatteren ikke har sat sig ind i de betænkkeligheder, der er kommet ved at se de to tyskere efter i sømmene. Ulrich Herbert med sit studie i Werner Best, og Duckwitz i Vilhjálmur Örn Vilhjálmsson artikel i det jødiske tidskrift for kultur og forskning, RAMBAM, årgang 15/2006.

Bogen slutter med Hanne Foihghels eget liv herunder skolegangen og så med redegørelser for balladerne i menigheden med voldsomme styrkeprøver mellem hendes far og overrabbiner Bent Melchior. Og om staten Israel og den aktuelle politik. Det er ikke altid lige køn læsning – mere et partsindlæg.

Men, Det er en ganske udmærket bog om jødisk liv i Danmark – netop set gennem jødiske briller. Det er også et eksempel på, hvordan historien farves af den, der ser og fortæller.

[historie-online.dk, den 30. november 2022]

← Forrige artikel (<https://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/biografier-erindringer-60-60/bismarck-viljen-til-magt>)

SE RELATEREDE ARTIKLER

►
**GERHARD VON KAMPTZ -
BORNHOLMS SIDSTE
KOMMANDANT**

► (https://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/biografier-erindringer-60-60/gerhard-von-kampitz-bornholms-sidste-kommandant)
EN MALER FRA TYSKLAND

GAUGUIN

(https://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/kunst-arkitektur-haver-design-mode/gauguin)